

ANNA LORENCOVÁ, KATEDRA BIOLOGIE ŽIVOČICHŮ
A ČLOVĚKA PŘF UJEP, BRNO

POZŮSTATKY LIDSKÝCH KOSTER Z NEOLITICKÉHO SÍDLIŠTĚ V TĚŠETICÍCH-KYJOVICÍCH

Archeologické výzkumy na neolitickém sídlišti v Těšeticích-Kyjovicích nám umožnily rozšířit i dosavadní antropologické poznatky o moravském neolitu.

V roce 1968 byl zde odkryt hrob s kosterními pozůstatky nejméně dvou jedinců; V. Podborský je považuje za nositele kultury s keramikou vypíchanou. Pozůstatky prvního jedince spočívaly na levém boku ve skrčené poloze a nasvědčovaly, že šlo o muže ve věku pravděpodobně 35—40 let, nižší postavy (150 cm Manouvrier), ale masivní kostry, s dolichomorfní lebkou. Po obvodu levé poloviny mozkovny (na níž ležela hlava) se táhl nepravidelný černohnědý pruh. Pozůstatky druhého jedince představovaly fragment kalvy postkraniálního skeletu, které byly roztroušeny na dně hrobové jámy pod tělem prvního nebožtíka. Fragmenty kalvy nesly na vnějším povrchu černohnědé zbarvení stejného charakteru jako mozkovna prvního muže.

V roce 1970 byly odkryty kostrové pozůstatky dítěte, uložené v nerituální poloze v polozasypaném velkém hliníku s moravskou malovanou keramikou (objekt č. 4). Šlo o dítě staré asi 14—15 měsíců. Měřilo cca 74 cm (Olivier 1960), bylo lehce brachykránní, s obličejovými proporcemi typickými pro tento věk (euryprosopie, euryenie, chamaerhinie). Nález je datován do starší fáze kultury s moravskou malovanou keramikou.

V roce 1972 byly odkryty pozůstatky kostry 35letého muže, pohřbeného ve skrčené poloze na zádech, podle P. Košťuříka nositele mladší fáze kultury s moravskou malovanou keramikou. Muž měl drobnou postavu (155 cm Manouvrier), byl brachykránní, hypereuryprosopní, euryenní a mesorhinní.

V roce 1973 byly nalezeny fragmenty kostry patrně staršího muže a dalšího jedince, uložené druhotně v příkopu opevněného centra osady s malovanou keramikou. Stav těchto pozůstatků nedovoluje vyvozovat žádné významné antropologické závěry.

Téhož roku byla nalezena při povrchu objektu č. 151 sekundárně rozbitá lidská lebka. Tento nález je významný již tím, že uvedený objekt, s nímž s největší pravděpodobností souvisí, se nachází uvnitř opevněné části sídliště s moravskou malovanou keramikou a je mu připisována možná kulturní funkce. Antropologické poznatky stran zmíněné lebky zatím nelze definitivně uzavřít, neboť není dokončena rekonstrukce lebky.

Uvedené kosterní pozůstatky představují z hlediska antropologického dvě skupiny odlišné svým charakterem:

1. dolichomorfní s určitým prvkem robustnosti,
2. eurybrachymorfní, výrazně gracilní.

První skupina je starší a souvisí s místním osídlením lidu s vypíchanou keramikou; zatím je bohužel z Moravy k dispozici jen velmi málo srovnávacího materiálu. Druhá skupina je mladší a je — zdá se — vázána na kulturu s moravskou malovanou keramikou. Její původ zůstává — na podkladě současného stavu nálezů — nadále problematickým.

ОСТАНКИ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ СКЕЛЕТОВ ИЗ НЕОЛИТИЧЕСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ В ТЕШЕТИЦАХ — КИЕВИЦАХ

Археологические исследования в Тешетицах—Киевицах дали нам возможность расширить существующие антропологические сведения о моравском неолите.

В 1968 г. была открыта могила с костяными останками по крайней мере двух отдельных лиц; Вл. Подборский считает их носителями культуры с накольчато-ленточной керамикой. Расположение останков указывало на то, что первый похороненный лежал на левом боку в скорченном положении; эти останки принадлежали мужчине в возрасте 35—40 лет, невысокого роста (150 см Manouvrier), но массивного костяка с долихоморфным черепом. По окружности левой половины мозговой коробки тянулась неправильная черно-коричневая полоса. Остатки второго представляли часть черепной крышки и посткраниального скелета, которые были разбросаны на дне могильной ямы под телом первого покойника. На внешней поверхности черепной крышки была черно-коричневая окраска того же самого характера как на мозговой коробке первого мужчины.

В 1970 г. были открыты костяные останки 14—15 месячного ребенка высотой приблизительно в 77 см (Olivier 1960), легко брахикранного, с типичными для этого возраста пропорциями лица (eurgyrosopie, eurgenie, chamaerhinie). Находку относят к периоду культуры с моравской расписной керамикой.

В 1972 г. были открыты останки костяка 35-летнего мужчины (по П. Коштуржику, носитель культуры с моравской расписной керамикой), похороненного в скорченном положении на спине. Мужчина был невысокого роста (155 см Manouvrier), брахикранный, гипертрофический, евриенный и мезоринный.

В 1973 г. были открыты останки, вероятно, пожилого мужчины и еще одного отдельного лица. Состояние этих останков, однако, не дает возможности прийти к определенным антропологическим выводам.

Приведенные останки костяка представляют с точки зрения антропологии две группы, отличающиеся друг от друга своим характером:

1. долихоморфная с определенным элементом прочности,
2. еврибрахиморфная, выразительно грацильная.

Первую группу относят к древнему периоду, вторую к позднему периоду и в Моравии считают ее новейшей. Ее происхождение остается — на основании современного уровня находок — все еще problematicким.

DIE MENSCHLICHEN SKELETTÜBERRESTE AUS DER NEOLITHISCHEN SIEDLUNG IN TĚŠETICE-KYJOVICE

Die archäologischen Ausgrabungen in Těšetice-Kyjovice ermöglichten uns auch eine Erweiterung der bisherigen anthropologischen Erkenntnisse in bezug auf das mährische Neolithikum.

Im Jahre 1968 wurde ein Grab mit Skelettüberresten von mindestens zwei Individuen bloßgelegt; V. Podborský hält sie für Träger der Kultur mit Stichbandkeramik.

Die Überreste des ersten Individuums lagen auf der linken Seite in Hockerlage und deuteten darauf hin, daß es sich um einen Mann im Alter von wahrscheinlich 35–40 Jahren, von niedrigerer Gestalt (150 cm Manouvrier), aber massivem Skelett handelte; sein Schädel war dolichomorph. Im Umfang der linken Hirnschale (auf der der Kopf lag) zog sich ein unregelmäßiger schwarzbrauner Streifen hin.

Die Reste des zweiten Individuums bestanden aus dem Fragment einer Calva und des postcranialen Skeletts, die verstreut am Boden der Grabgrube unter dem Leichnam des ersten Toten lagen. Die Fragmente der Calva trugen an der äußeren Oberfläche dieselbe schwarzbraune Färbung wie die Hirnschale des ersten Mannes.

Im Jahre 1970 wurden die Skelettüberreste eines etwa 14–15 Monate alten Kindes bloßgelegt. Es maß ungefähr 74 cm (Olivier 1960), war leicht brachykran, mit den für dieses Alter typischen Gesichtsproportionen (Euryprosopie, Euryenie, Chamaerhinie). Der Fund wird in die Kultur mit mährischer bemalter Keramik datiert.

Im Jahre 1972 wurden die Skelettreste eines in Hockerlage am Rücken bestatteten 35jährigen Mannes bloßgelegt, nach P. Košťufík Trägers der Kultur mit mährischer bemalter Keramik. Der Mann war klein (155 cm Manouvrier), brachykran, hypereuryprosop, euryen und mesorhin.

Im Jahre 1973 fand man Fragmente offenbar eines älteren Mannes und eines weiteren Individuums. Der Zustand dieser Überreste erlaubt keine anthropologischen Schlußfolgerungen.

Die angeführten Skelettreste repräsentieren vom anthropologischen Standpunkt zwei in ihrem Charakter unterschiedliche Gruppen:

1. eine dolichomorphe mit einem bestimmten Element von Robustheit,
2. eine eurybrachymorphe, ausgeprägt grazile.

Die erste ist älter, die zweite jünger und in Mähren neu. Ihr Ursprung bleibt – aufgrund des gegenwärtigen Standes der Funde – weiterhin problematisch.

Übersetzt von Dr. Alfons Hubala

